

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

АГРАРНА НАУКА – ВИРОБНИЦТВУ

**Тези доповідей
державної науково-практичної конференції**

м. Біла Церква, 17 листопада 2016 року

Частина 3

**Біла Церква
2016**

МАКАРЧУК В.В., аспірант

Науковий керівник – **ЗАХАРЧЕНКО П.П.**, д-р юрид. наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ

Спроби використати українське козацтво як військовий щит для захисту південних кордонів були здійснені задовго до об'єднання Королівства Польського і Великого князівства Литовського у єдину державу – Річ Посполиту, що, де-юре, сталося у 1569 р. Більшість етнічних українських земель, що нині входять до складу держави Україна, наприкінці XV – на початку XVI ст. були складовою частиною Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського.

Неспроможність центральної влади захистити свої кордони від військової агресії з боку Москви, Кримського ханства і Османської імперії, спонукала місцеве українське населення та адміністрацію прикордонних міст забезпечувати оборону рубежів Великого князівства Литовського власними силами. За усталеними принципами литовської держави захист кордонів покладался на старост, які мали консолідувати збройний контингент, що, як правило, формувався із представників земельної аристократії. Відтак, старости потребували значного воєнного потенціалу для збереження недоторканності державного кордону, а тому тримали біля себе загони чисельністю у 100–150 осіб.

Актуалізована нами проблема, українське козацтво на державній службі, пов'язана із початком залучення придніпровських козаків, як військової одиниці, на державну службу по охороні кордонів Великого князівства Литовського. У сучасній вітчизняній історіографії побутує думка про те, що найм козаків на військову державну службу започаткував себе у 1560-х роках. Таке твердження має сенс лише у тому разі, коли мова йде про реєстрове козацтво, тобто про військову організацію, створену для виконання відповідних функцій як у мирний, так і у військовий час. Проте, козацтво нерідко набиралося для участі у разових акціях воєнного характеру для нападу чи оборони тих чи інших об'єктів або залучалися для участі у тривалих, подекуди багатолітніх воєнних кампаніях.

Вперше з пропозицією зорганізувати козацькі ватаги чи, як називав її дослідник І. Каманін, провести «козацьку реформу», в основі якої перебувала ідея залучення дніпровських козаків до воєнної служби на постійній і оплатній основі, О. Дашкович запропонував на Городенському сеймі у 1522 р. [1, с. 60]. Він висловився за необхідність забудови дніпровських островів фортецями та за постійне перебування тут козацьких загонів чисельністю 2 тис. піших і 400 кінних козаків [2, с. 12].

Важливою інформацією у цьому описі Черкаського замку є рубрика під назвою «Доходъ и служба от козаков». У ній міститься інформація про козаків, що мешкають у Черкасах, «служать у містах у наймах боярам або міщанам, тії мають старості колядки давати, ані сіна косити не повинні». А ті козаки, що не проживають у місті, мають платити старості «колядки по шість грошей і сіно косити толокою по два дні на літо за його стравою і за медом» [3, с. 82]. Із зазначеного фрагменту можна зробити висновок про те, що козаків наймали не лише громади міських жителів або керівник місцевої князівської адміністрації, а й приватні особи, бояри та міщани.

Межі інституту найму на військову службу істотно розширив новий староста канівський і черкаський Д. Вишневецький, якого історик і археолог початку XX ст. Д. Бантиш-Каменський назвав «мужем ума пылкого, отважный, искусный в ратном деле» [4, с. 74]. Не дарма у сучасній історіографії його небезпідставно вважають засновником Запорозької Січі, що у проміжку між 1554 і 1556 рр. нижче дніпровських порогів на острові Мала Хортиця збудував фортецю для захисту від татар. Саме з його постаті розпочинається новий етап боротьби українського козацтва за власні вигоди у тих геополітичних умовах, що

склалися у середині XVI ст. Цілком слушні думки сучасних дослідників козацтва О. Гуржія і Т. Чухліба про те, що у цей час започатковує себе практика «частих змін зверхниками українського козацтва підлеглості задля тиску на того чи іншого володаря-сюзерена з метою здобуття для себе більших «прав і привілеїв»» [5, с. 11]. Її сутнісний зміст полягав у відмові від попереднього і пошуках більш ефективного європейського монарха, який би міг забезпечити продуктивну організацію боротьби з татарською загрозою.

Отже, ініціаторами найму з метою організації на постійній основі охорони південних рубежів України і Великого князівства Литовського, до якої її території здебільшого входили, були місцеві старости, мешканці міст, замків, острогів, які власними коштами забезпечували функціонування охоронних підрозділів. У період староства у Каневі та Черкасах Д. Вишневецького практика фінансування козацьких загонів розширюється. Він не цурався матеріального і грошового забезпечення себе і ним сформованих загонів не лише з боку Великого князя Литовського, у підданстві якого перебував, а й від очільників сусідніх держав.

Список літератури

1. Каманин И. К вопросу о казачестве до Богдана Хмельницкого / И. Каманин. – К., 1894, – 364 с.
2. Кузьмин А. Запорожская Сечь: исторический и бытовой очерк / А. Кузьмин. – М.: Изд-во книжного магазина А.Д. Корчагина, 1904. – 96 с.
3. Архив Юго-Западной России, издаваемый временною комиссиею для разбора древних актов, высочайше утвержденною при Киевском военном, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – Ч. 7, т. 1. – Акты о заселении Юго-Западной России (1386-1700 гг.). – К.: Тип. Г.Т. Корчак-Новицкого, 1886. – 647 с.
4. Бантыш-Каменский Д.Н. История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетманства / Репринтне відтворення видання 1903 / Д.Н. Бантыш-Каменский. – К.: Час, 1993. – 656 с.
5. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Історія козацтва. Держава – військо – битви / О.І. Гуржій, Т.В. Чухліб. – К.: Арії, 2012. – 464 с.

УДК 341.9

НАСТИНА О.І., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

o. nastina@ukr.net

ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ ЯК ПРАВОВА МОЖЛИВІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ВРОЖАЙНОСТІ

Падіння якості землі спричиняє падіння врожайності, економічну кризу та безробіття. Сьогодні українське сільське господарство в царині розумного землекористування йде вже перевіреним радянським шляхом, який обіцяє сучасній Україні гарантовану низьку ефективність, а подекуди й правову безвихідь.

Для зростання врожаю землекористувачі постійно розширюють прощі орних земель, чим самим порушують сівозміни і чим вкрай повільно зростає ефективність використання добрив. Як авторитетно вказують науковці, із-за низького рівня використання добрив з 2000 році вміст гумусу в ґрунтах зменшився з 3,36 до 3,14 %. При цьому землі із вмістом гумусу нижче 2,5 % чорноземами вже не вважаються [1]. Оскільки 65,1 % всіх земель, що орендуються, передано в короткострокове користування строком до десяти років, то це не мотивує орендарів зберігати родючість. Землю потрібно терміново рятувати реформою.

Маловідомим фактом є те, що зменшення населення України головним чином пов'язане з його сільською частиною, зменшення чисельності якого за останніх 16 років склало 2,9 млн., або 18,1 %, що на 60 % вище за темпи скорочення міського населення [1]. При цьому на

Карпенко С.Д. Українська народна казка в студіях Івана Франка	81
Щаслива Н.С. Мовні засоби інтертекстуальності та прецедентності в автобіографічному дискурсі	82
Колісник М.Ю. Особливості англомовної комунікації у Facebook серед носіїв і не носіїв мови	83
Береговенко Н.С. Англійські параметричні прикметники та їх переклад українською та російською мовами (на матеріалах фільмів каналу BBC, The Blue Planet та Life)	84
Волошкова Н.В. British women and their travel accounts of Ukraine (1780–1830)	85
Демченко Н.С. Аксіологічний статус англійської гендерної картини світу (на матеріалі пареміології)	86
Боньковський О.А. Термінологічний аналіз німецької сільськогосподарської лексики: види класифікації	87
Ярмола О.В. Штучний інтелект і сучасна технологічна революція	89

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Бровко Н.І. Регіональна правова свідомість сільського населення як складова частина національної правосвідомості	91
Єфремова І.І. Процесуальний механізм захисту прав приватних осіб	92
Макарчук В.В. Українське козацтво на державній службі у великому князівстві Литовському	93
Настіна О.І. Продаж земель в Україні як правова можливість підвищення врожайності	94
Росавіцький О.О. Щодо питання надання адміністративних послуг в Україні	95
Щериця С.І. Загальні положення кримінального провадження на підставі угод	96
Ковальчук І.В. Правове регулювання здійснення фінансового контролю на регіональному рівні	97
Мохонько О.О. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення	98
Пахомова А.О. Специфіка зовнішньоекономічних договорів в аграрному секторі	99
Ломакіна І.Ю. Державне регулювання сільського господарства України в сфері ціноутворення	100
Мельник Л.М., Харьковщенко Ю.Є. Питання децентралізації у політичних поглядах М. Драгоманова	101
Терещук М.М. Розвиток інституту публічно-правової відповідальності в епоху нового часу	102
Самойлович А.А. Суб'єкти адміністративного правопорушення у галузі рослинництва	103
Мельник О.Г. Оптимальна система територіального устрою в європейських державах як приклад для децентралізації влади в Україні	104
Малишко І.В. Аналіз становлення законодавства про соціальний захист безпритульних дітей	105
Кузьменко Я.П. Становлення та розвиток концептуальних засад права людини на життя	105
Кравцова К.М. Сутність правової освіти в Україні	107
Сокиринська О.А. Міжнародно-правові механізми захисту культурних цінностей та історичних пам'яток під час міжнародних збройних конфліктів	108
Биковець О.І. Правовий режим прибережних захисних смуг	109
Ломакіна І.Ю. Державне регулювання сільського господарства України в сфері ціноутворення	111